

บทบาทของสหประชาชาติในวิกฤตการณ์คองโก (ค.ศ.1960-1964)

นายรินทร์ สัมพัฒน์วรชัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ภาควิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2548

ISBN 974-53-1950-3

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

THE UN'S ROLE IN THE CONGO CRISIS (1960-1964)

Mr. Narin Sampattanavorachai

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts Program in International Relations

Department of International Relations

Faculty of Political Science

Chulalongkorn University

Academic Year 2005

ISBN 974-53-1950-3

481663

หัวข้อวิทยานิพนธ์

บทบาทของสหประชาชาติในวิกฤตการณ์คองโก (ค.ศ.1960-1964)

โดย

นายนรินทร์ สัมพัฒน์วรชัย

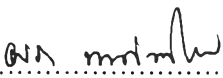
สาขาวิชา

ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

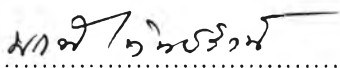
อาจารย์ที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์ ประทุมพร วัชรเสถียร

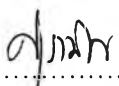
คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วน
หนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโท

..... คณะบดีคณะรัฐศาสตร์
(ศาสตราจารย์ ดร. อมรา พงศาพิชญ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ปราณี ทิพย์รัตน์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ ประทุมพร วัชรเสถียร)

..... กรรมการ
(อาจารย์ ดร. สุกมิตร ปิติพัฒน์)

นรินทร์ สัมพัฒน์วรชัย : บทบาทของสหประชาชาติในวิกฤตการณ์คองโก (ค.ศ.1960-1964).
(THE UN'S ROLE IN THE CONGO CRISIS (1960-1964)) อ.ที่ปรึกษา : รศ. ประทุมพร
วัชรเสถียร, หน้า 150 . ISBN 974-53-1950-3.

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มุ่งศึกษาถึงบทบาทของสหประชาชาติในคองโก “โอนูก” ระหว่างปีค.ศ. 1960-1964 โดยวิเคราะห์ถึงปัจจัยสำคัญที่ทำให้การปฏิบัติการรักษาสันติภาพในครั้งนี้ประสบความสำเร็จ การศึกษานี้ได้นำเอาทฤษฎีจักรวรรดินิยมเป็นกรอบในการวิเคราะห์ วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีสมมติฐานว่าการปฏิบัติการรักษาสันติภาพของสหประชาชาติในคองโกประสบความสำเร็จ สาเหตุสำคัญเนื่องมาจากผลพวงของลัทธิจักรวรรดินิยมและความขัดแย้งของมหาอำนาจในโลกระบบ 2 ขั้ว

จากการศึกษาพบว่า การปฏิบัติการรักษาสันติภาพของสหประชาชาติในคองโกต้องเผชิญกับ ปัญหาต่างๆมากมายเนื่องมาจากเบลเยียมและประเทศต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสหรัฐฯและสหภาพโซเวียต ต้องการที่จะรักษาและแสวงหาผลประโยชน์จากสถานการณ์ความวุ่นวายที่เกิดขึ้นในคองโก การกระทำดังกล่าวได้ทำให้สหประชาชาติต้องเผชิญกับปัญหา 4 ประการดังนี้ คือ (1) การแทรกแซงกิจการภายใน คองโกจากประเทศต่างๆ โดยเฉพาะประเทศจากยุโรปหลายประเทศ (2) ข้อมติสหประชาชาติมีความไม่ ชัดเจน เนื่องจากประเทศต่างๆพยายามที่จะผลักดันข้อมติสหประชาชาติให้เอื้อประโยชน์กับตน (3) สหประชาชาติตัดสินใจอนุมัติให้ “โอนูก” ใช้กำลังป้องกันตนเองเพื่อยุติความวุ่นวายที่เกิดขึ้นในจังหวัด คาลังกา (4) สหประชาชาติต้องเผชิญกับปัญหาทางการเงินเมื่อบางประเทศ อย่างเช่น ฝรั่งเศสและสหภาพ โซเวียตปฏิเสธที่จะออกค่าใช้จ่ายให้กับ “โอนูก”

ภาควิชา ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ
สาขาวิชา ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ
ปีการศึกษา 2548...

ลายมือชื่อนิสิต..... นรินทร์ สัมพัฒน์วรชัย
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

4581133724 : MAJOR INTERNATIONAL RELATIONS

KEY WORD: ONUC / Dag Hammarskjold / Congo crisis

NARIN SAMPATTANAVORACHAI : THE UN'S ROLE IN THE CONGO CRISIS (1960-1964). THESIS ADVISOR : ASSOC. PROF. PRATHOOMPORN VAJRASTHIRA, 150 pp. ISBN 974-53-1950-3.

This thesis attempts to study the roles of the United Nations Operation in the Congo "ONUC" during the Congo crisis in 1960-1964. Significant factors that caused some problems during the peacekeeping operation were investigated. Theory of imperialism was employed as the theoretical framework of this study. It was hypothesized that the United Nations Operation in the Congo had encountered many problems owing to a remnant of imperialism and a conflict between great powers in a bipolar world.

The investigation found out that the peacekeeping operation led by the UN in Congo was facing with many problems because Belgium and other countries especially US. and Former Soviet wanted to preserve and quest for their interests in the Congo's turbulence. These factors had brought the UN. to cope with four ensuring problems. Firstly, the intervention in Congo's internal affairs by many countries especially several European powers. Secondly, the resolutions issued by the UN were not applicable since many countries expected to gain interest from this crisis by lobbying in the UN. Thirdly, UN. decided to allow "ONUC" to defend itself in order to stop the unrest in Katanga. And fourthly, UN. was facing with financial problems as some countries such as France and Former Soviet refused to sponsor "ONUC".

Department International Relations
 Field of study International Relations
 Academic year 2005..

Student's signature.....
 Advisor's signature.....
 Co-advisor's.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาเป็นอย่างยิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ประทุมพร วัชรเสถียร ที่ได้ช่วยกรุณารับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ให้กับ ข้าพเจ้า อีกทั้งยังได้สละเวลาในการให้คำแนะนำ แก้ไข จนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ เป็นอย่างดี ข้าพเจ้าขอขอบคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปราณี ทิพย์รัตน์ ประธานกรรมการ วิทยานิพนธ์ และอาจารย์ ดร.ศุภมิตร ปิติพัฒน์ กรรมการวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำและ สละเวลาอันมีค่าในการให้คำปรึกษาและช่วยแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆที่เป็นประโยชน์จน วิทยานิพนธ์เล่มนี้เสร็จสมบูรณ์

ข้าพเจ้ากราบขอบพระคุณ "แม่" ที่ซุบเลี้ยงและส่งเสียข้าพเจ้าจนทำให้ข้าพเจ้า สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาโท ขอขอบคุณอาเจ็ก (ชัยวัฒน์) (จอย วัฒน์) ที่ช่วยแบ่งเบาภาระกิจที่ ร้านค้าจนทำให้ข้าพเจ้ามีเวลาที่จะทำวิทยานิพนธ์จนสำเร็จ ขอขอบคุณโกปอเตียง วันดี แจน ลูกหมี ที่ คอยถามไถ่และให้กำลังใจข้าพเจ้าตลอดมา ขอขอบคุณ กิตติศักดิ์และเพื่อนๆที่ต่างๆที่คณะรัฐศาสตร์ รวมทั้งเจ้าหน้าที่ห้องสมุดคณะรัฐศาสตร์ทุกคนที่คอยถามไถ่และให้ความช่วยเหลือกับข้าพเจ้า และ ขอขอบคุณน้องสุ จุฑารัตน์ วินิจสกุลไทย ที่คอยเป็นกำลังใจให้กับข้าพเจ้าจนทำให้ข้าพเจ้าสามารถ แก้ไขงานจนสำเร็จลุล่วง

สุดท้ายนี้ข้าพเจ้าขออุทิศความดีในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้แก่รองศาสตราจารย์ ดร. สมพงษ์ ชูมาก ผู้ที่ช่วยจุดประกายในการทำวิทยานิพนธ์รวมทั้งให้คำแนะนำตลอดจนเป็นกำลังใจ ให้กับข้าพเจ้าเสมอมา

หากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีข้อบกพร่องประการใดผู้ทำวิทยานิพนธ์ขอรับความ ผิดพลาดแต่เพียงผู้เดียว

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ	ช
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 สภาพปัญหา.....	1
1.2 กรอบความคิด.....	13
1.3 สมมติฐาน	15
1.4 ขอบเขตในการศึกษา.....	15
1.5 วิธีการวิจัย	15
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	15
1.7 วิธีการนำเสนอ	16
บทที่ 2 คองโกภายใต้การปกครองของกษัตริย์ลีโอโพลด์ที่ 2 (ค.ศ. 1885-1908) และ คองโกภายใต้การปกครองของเบลเยียม (ค.ศ. 1908-1960).....	17
2.1 ลัทธิจักรวรรดินิยมกับการครอบครองคองโก.....	17
2.2 ลีโอโพลด์กับแผนการครอบครองคองโก	19
2.2.1 แผนการแรก	19
2.2.2 แผนการขั้นที่สอง	21
2.2.3 แผนการขั้นที่สาม	21
2.3 การแสวงหาการยอมรับจากมหาอำนาจเพื่ออ้างสิทธิ์ในคองโก	23
2.3.1 สหรัฐฯ	23
2.3.2 อังกฤษ.....	23
2.3.3 ฝรั่งเศส	23
2.3.4 เยอรมนี.....	24
2.4 คองโกภายใต้การครอบครองอย่างเป็นทางการส่วนตัวของลีโอโพลด์ (ค.ศ.1885-1906). 25	
2.5 คองโกกับการตรวจสอบระหว่างประเทศ	27
2.6 เบลเยียม-คองโก (Belgium –Congo) ความต่อเนื่องและความเปลี่ยนแปลง.....	29
2.6.1 การปิดกั้นทางการเมือง	30
2.6.2 นโยบายด้านการศึกษา.....	30
2.6.3 นโยบายด้านเศรษฐกิจ	31

2.6.4	นโยบายแบ่งแยกสีผิว.....	31
2.7	การได้รับอิสรภาพของคองโกในปีค.ศ.1960	31
2.8	วิกฤตการณ์คองโก ค.ศ.1960-1964	33
บทที่ 3	บทบาทของ “ยูนิค” และสถานการณ์ในคองโก ปีค.ศ.1960-1964.....	39
3.1	บทบาทของ “ยูนิค” และสถานการณ์ในคองโก ปีค.ศ.1960.....	39
3.1.1	เลขาธิการสหประชาชาติรายงานความก้าวหน้าขั้นแรก	39
3.1.2	การประชุมคณะมนตรีความมั่นคง	41
3.1.3	นายฮัมมาร์โซลด์เดินทางไปคองโก.....	43
3.1.4	ปัญหาที่ตั้งกำแพง	44
3.1.5	การประชุมคณะมนตรีความมั่นคง	45
3.1.6	นายฮัมมาร์โซลด์เดินทางกลับไปคองโกอีก	47
3.1.7	การแตกร้างอย่างเปิดเผยระหว่างนายฮัมมาร์โซลด์กับนายลูมูบา.....	48
3.1.8	คณะมนตรีความมั่นคงประชุมกันอีก (21-22 สิงหาคม ค.ศ.1960).....	49
3.1.9	คณะมนตรีความมั่นคงประชุมกันอีก	50
3.1.10	การประชุมฉุกเฉินครั้งที่ 4 ของสมัชชา	56
3.1.11	รอบแรกของการประชุมสามัญครั้งที่ 15	57
3.1.12	สมัชชาอภิปรายปัญหาคองโกอีก.....	61
3.2	บทบาทของ “ยูนิค” และสถานการณ์ในคองโกปีค.ศ.1961.....	62
3.2.1	คณะมนตรีความมั่นคงประชุมกันอีก	62
3.2.2	คณะมนตรีความมั่นคงประชุมกันอีก	63
3.3	“ยูนิค” กับการขยายบทบาทด้านการทหาร	68
3.3.1	ปฏิบัติการรัมพ์พันท์ (Rumpunch).....	68
3.3.2	ปฏิบัติการมอเทอร์.....	69
3.3.3	คณะมนตรีความมั่นคงประชุมกันอีกครั้ง.....	73
3.3.4	การต่อสู้ในรอบที่ 2 (round 2)	75
3.4	บทบาทของ “ยูนิค” และสถานการณ์ในคองโก ปีค.ศ.1962.....	77
3.5	บทบาทของ “ยูนิค” และสถานการณ์ในคองโก ปีค.ศ.1963.....	79
3.5.1	ปฏิบัติการทางทหารครั้งสุดท้าย ปฏิบัติการแกรนสแลม	79
3.6	ภาพรวมเกี่ยวกับสถานการณ์ในคองโกภายหลังการถอนตัวของกองกำลัง สหประชาชาติ.....	82
บทที่ 4	บทบาทของสันนิบาตชาติและสหประชาชาติในการธำรงไว้ซึ่งสันติภาพและความมั่นคง ระหว่างประเทศ.....	85

4.1	สันนิบาตชาติกับบทบาทในการรักษาสันติภาพและความมั่นคงระหว่างประเทศ.....	85
4.1.1	การแก้ไขปัญหาของสันนิบาตชาติในกรณีแมนจูเรีย (Manchuria).....	87
4.1.2	การแก้ไขปัญหาของสันนิบาตชาติในกรณีเอธิโอเปีย (Ethiopia).....	88
4.2	สหประชาชาติกับบทบาทในการรักษาสันติภาพและความมั่นคงระหว่างประเทศ....	90
4.2.1	ปัญหาเกาหลีกับการเกิดขึ้นของข้อมติแห่ง “การรวมกันเพื่อสันติภาพ”.....	96
4.2.2	กองกำลังฉุกเฉินที่ 1 แห่งสหประชาชาติ(United Nations Emergency Force I:UNEF I) การเกิดขึ้นของยุทธศาสตร์การปฏิบัติการรักษาสันติภาพของสหประชาชาติ	98
4.2.3	การปฏิบัติการรักษาสันติภาพของสหประชาชาติ (หลักการ แนวคิด และลักษณะเฉพาะ).....	99
4.2.4	ลักษณะเฉพาะของการปฏิบัติการรักษาสันติภาพ.....	103
บทที่ 5	วิกฤตการณ์คลองโกกกับผลกระทบต่อการดำเนินงานของ“ยูเน็ก” (ONUC).....	105
5.1	“ยูเน็ก” กับการแทรกแซงของประเทศมหาอำนาจ.....	105
5.1.1	กลุ่มที่ให้การสนับสนุนการแยกตัวของจังหวัดคาตังก้า.....	105
5.1.2	กลุ่มที่ให้การสนับสนุนนายกรัฐมนตรีลูมบา.....	107
5.1.3	กลุ่มที่ให้การสนับสนุนประธานาธิบดีคาซาวูบุ และนายพล โมบุดู.....	108
5.2	“ยูเน็ก” กับปัญหาเรื่องการ “ตีความข้อมติ” คณะมนตรีความมั่นคง โดยเฉพาะบทบาทด้านการใช้กำลังของ “ยูเน็ก” ในการยุติการแยกตัวของจังหวัดคาตังก้า.....	110
5.3	“ยูเน็ก” กับการขยายบทบาทเรื่องการ ใช้กำลัง.....	116
5.4	“ยูเน็ก” กับปัญหาด้านการเงิน.....	118
บทที่ 6	บทสรุป.....	124
	รายการอ้างอิง	127
	ภาคผนวก	
	ภาคผนวก ก	130
	ภาคผนวก ข	133
	ภาคผนวก ค	145
	ภาคผนวก ง.....	147
	ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	150